

FİZİK ÖĞRETMENLİĞİNDE MESLEK FORMASYONU OLUŞTURAN FAKTÖRLER?

Prof.Dr. M.A. ÇORLU*

Meslek Formasyonu Nedir?

Meslek formasyonu veya mesleki kimlik kavramı kişilere göre değişmekle birlikte ortak özelliklerle şekillenmekte ve çok boyutlu bir nitelik göstermektedir(Bennett-1999). Mesleki formasyon oluşumunda tatmin, bağlılık, örnek olma, örnek alma, gelecek beklentisi, etkileme, etkilenme, ileri hedeflere ulaşma ümidi, kariyer beklentisi, kahramanlık, idealizm önemli katkılar sağlamaktadır(Bennett-1999). Bennett ve arkadaşları, öğretmenin yeni mesleki kimliğinde araştırmanın giderek ağırlık kazandığına ve formasyon oluşumunda yönetsel beklentiler boyutuna dikkat çekmektedirler(Bennett-1999). Formasyonu oluşturan boyutlarda çoğulculuk ve sosyal ilişkiler önem kazanmaktadır. Otuz yıllık meslek deneyimi ile (Elliot-1993), bireysel mesleki uygulamalarla öğretmenin önemli bir gelişme sağlayamayacağını; mesleki gelişmeler için meslek arkadaşları arasında yakın bir işbirliğine, araştırmaya, mesleki tartışma ve değerlendirmenin gerektiğine işaret etmektedir.

Yukarıda özetlenen araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de eğitim fakültelerinin programlarındaki yeni alan meslek dersleri, formasyon oluşumuna yeni boyutlar ve katkılar sağlamaktadır, öğretmenlik programlarının bazısında "alan öğretmenliği meslek derslerinin" önemsenmediği için meslek formasyonu oluşturmadığı anlaşılmaktadır. Okul Deneyimi-1,11, Özel Öğretim Metodları 1,11, Öğretmenlik Uygulamaları ve Seminer derslerinin meslek formasyonu verip vermemesi öncelikle görevli öğretim elemanlarının bu dersleri benimsemelerine bağlıdır. Öğretmen adaylarını buldukları alanda mesleğe hazırlamakla yükümlü bazı öğretim elemanlarına karşı tutum ve güvensizlik gözleniyorsa mesleki formasyon oluşumu gecikecektir (Morgil-1996, Gürdal-1993, Yılmaz-1992).

Bu çalışmada aşağıdaki hipotezler araştırılarak; formasyon oluşumuna katkı dereceleri belirlenmiştir (YÖK-A-1999).

• Fizik öğretmenliğinde öğretmen adaylarının kazandıkları formasyonu farklı yapan özellikler kendiliğinden mi yoksa sistematik bir gayretle mi oluşmaktadır?

• Alan öğretmenliği meslek formasyonu nedir?

• Alan öğretmenliğinde formasyonu oluşturan faktörler ve etkileme dereceleri nedir?

• Ders programlarında bulunan derslerin hangileri, ne derecede alan öğretmenliği formasyonuna katkıda bulunmaktadır?

* Marmara Üniversitesi- Atatürk Eğitim Fakültesi- Fizik Eğitimi A.Dalı.

• Meslek Formasyonu oluşturmakta pozitif bir yaklaşım yeterli olabilir mi?

Araştırmanın Amacı, Sınırlılığı, Geçerliliği ve Tutarlılığı

Araştırmanın amacı son sınıf öğretmen adaylarının kazandıkları öğretmenlik formasyonunu belirleyen değişkenleri ve faktörleri belirlemek; sonuçları geri-besleme şeklinde yeniden öğretime yansıtmaktır.

Araştırmanın örneklemini Atatürk Eğitim Fakültesi son sınıf fizik öğretmen adayları (49 öğrenci) oluşturmaktadır. Araştırmanın evreni. Atatürk Eğitim Fakültesinde aynı dersleri aynı öğretim elemanlarında okumuş olan fizik öğretmen adaylarıdır. Son sınıf öğretmen adayları ile yapılan karşılıklı görüşmelerle formasyon etkisi beklenen on bir ayrı grup etkinliği oluşturulmuştur. Ankete katılanların kazandıkları öğretmenlik formasyonuna, bu ders ve etkinlik gruplarının kaç puanlık katkısı olduğu sorulmuştur. Bazı grupların dağılımındaki farklılıklar 0.05 anlamlılık düzeyinde SPSS-Paket Programındaki X^2 yöntemi ile ayırt edilmiştir(Gürsakal-1998). İkinci Tabloda ders grupları yerine, öğretmen adaylarının dört yıllık öğretimleri süresinde gördükleri bütün dersler değerlendirilmektedir. Amerika Birleşik Devletlerindeki benzeri bir araştırma ile karşılaştırmak üzere; ikinci testte her ayrı dersin formasyona olan katkı derecesi için birden yediye kadar puan verilmesi islenmektedir(Wolf.W.P.-1994). Araştırmanın geçerliliğini iki tablodaki verilerin uyumluluğu göstermektedir. Derslerin bağımsız olarak formasyona olan katkı dereceleri, benzer ders gruplarında da gözlenmektedir. Araştırma kendi içinde tutarlıdır. Araştırma ile öğretmen adaylarının görüşlerine önem verilmesi; araştırma sonuçlarının öğretim elemanları ve yöneticiler tarafından geri-besleme şeklinde öğretime yansıtılması; Toplam Kalite Yönetimi açısından kazançtır.

Tablo 1. Fizik Öğretmenliğinde Meslek Formasyonunu Oluşturan Faktörler: (p<0.05)

Öğretmen adaylarının formasyonlarına en çok katkı sağlayan grup için: I ve en az katkı yapan grup için: 11 puan vermeleri istendiğinde SPSS Paket Programı ile Tablo: 1 değerleri elde edilmiştir

Faktörler	N	ortalama	Std.Hata	df	X' değerleri
1. Alan Bilgisi Ders Grupları	46	2,89	.32	6	25.2
2. Okul Uygulama ve Etkinlikleri	46	3.13	.26	6	18.8
3. Alan Eğitimi Meslek Dersleri	46	3,48	.36	8	35
4. Genel Eğitim Meslek Dersleri	46	4,28	.40	10	20.5
5. Özel Ders Verme Deneyimi	45	5,13	.37	10	31.0
6. Büyük Şehirde Okuma	45	6,67	.34	9	13.0 <16.9
7. Sosyal Girişkenlik Niteliği	45	6,98	.32	8	9.2 <15.5
8. Aile. Arkadaş Çevresi	45	7,04	.38	10	20.78
9. Genel Kültür Dersleri	46	7,61	.32	7	6.17 <14.0
10. Fakülteye Ulaşım	45	8.67	.43	9	46.3
11. Toplum. Medya	45	9.02	.28		7 25.2

Tablo 2: öğretmen adaylarının okudukları derslerin fizik öğretmenliğine katkı dereceleri

Fizik Öğretmenliği Programında bulunan derslerin ayrı ayrı meslek formasyonuna etkileri en çok 1 ve en az 7 derece olacak şekilde değerlendirildiğinde derslerin sıralaması Tablo.2 de görüldüğü gibidir.

Dersler	N	Ortalama	Std.Hata
1. Fizik-I (Mekanik)	49	1.08	.04
2. Fizik-3(Optik)	49	1.45	.17
3. Fizik-2(Elektrik)	49	1.49	.15
4. Lab-1	49	1.49	.10
5. Lab-2	49	1.57	.15
6. Lab-3	49	1.69	.16
7. Lab-4	49	1.81	.18
8. Genel Matematik Dersleri	49	1.82	.22
9. Öğretmenlik Uygulamaları(staj)	49	1.92	.18
10. Klasik Mekanik	49	2.16	.23
11. Okul Deneyimi	49	2.20	.22
12. Fizikte Öğretim Metodları	49	2.22	.22
13. Öğr. Uyg. Semineri	49	2.33	.22
14. Fizik-4 (Termodinamik)	49	2.90	.27
IS. Elektronik ve Lab.	49	3.12	.28
16. Fizikte Matematik Metodlar	49	3.41	.29
17. Genel Kimya Dersleri	49	3.63	.29
18. Genel Eğitim4 dersleri	49	3.82	.22
19. Türkçe Dersleri	49	3.88	.31
20. Dif Denklemler	49	4.33	.34
21. Dinamik.Termal Fizik	49	4.78	.27
22. Y.Dil	49	4.84	.30
23. Kuantum	49	4.90	.27
24. Bilgisayar	49	5.43	.30
25. Tarih Dersleri	49	5.47	.27

SONUÇLAR VE YORUMLARI

1. SPSS-(1993) programı ile hesaplanan değerlerine göre listede 6., 7. ve 9 sırada bulunan değişkenler: Büyük şehirde okumak, öğretmen adayının sosyal girişkenliği ve programdaki genel kültür derslerinin katkısı .05 anlamlılık düzeyinde beklenenden farklı bir dağılım için yeterli kabul görmemiştir.
2. Genel kültür kümesine giren dersler, formasyon oluşumuna öğrencilerin yakın çevreleri kadar etkili olamamaktadır. İlgililerin bunu değerlendirmesi beklenmektedir.
3. Öğretmen adaylarının uygulamalı olduğu halde bazı dersleri sevedikleri, benimseyemedikleri görülmektedir. YÖK-A-B-C (1999)
4. Öğretim uygulamaları, öğretmen adayları ile birlikte öğretim elemanlarının kendilerini yenilemeleri için bir araştırma ortamı niteliğindedir. Bu fırsat yeterince değerlendirilmemektedir."Tutor Öğretim Yönteminin" bir türevi sayılabilecek olan "özel dersler" formasyon oluşumunda önemli görülmektedir.(HES APÇIOĞLU-1988)
5. Fakülte-Okul İşbirliği konusunda iyileştirme gayretleri gerekmektedir. YÖK-A- B-C (1999).
6. Genel eğitim ders grupları ve alan eğitimi meslek dersleri formasyon oluşumunda ve mesleğe katkıda orta derecede etkili olmaktadır ve yeterli değildir.
7. Fizik öğretmenliği programında meslek formasyonu oluşumuna katkısı şüpheli olan dersler konusunda önlemler düşünülmelidir.
8. Fakültede düzenlenecek "Alan Öğretiminde Meslek **Formasyonu** Seminerlerine" okul yönetici ve öğretmenlerinin aktif katılımı desteklenmelidir. YÖK-A (1999)
9. Tezsiz Yüksek Lisans Programına deneyimli öğretmenlerin katılımı desteklenmeli yıl içi projeleri ile alan eğitimindeki araştırmalar teşvik edilmelidir. YÖK-A-B-C (1999)

KAYNAKLAR

- ALKAN H. (1993) "Fen Bilimlerinde Eğitim ve öğretmen Yetiştirme Modeli". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi (9) s: 122.
- BALOUGH. A.** "Designing Surveys to Collect Data" Records&Information Management Repon Vol:16 no:4 **Issues** in Information Technology.
- BENNETT. C.** & Foreman.L.P&Higgins.C 1996 "Researching into Teaching Methods in Colleges and Universities- pp:20-25, 59-62.
- COHEN. L.** & Lawrence Manion(1989)"Research Methods in education "3.Ed.ISBN 0-415-03648-9.
- COLLETTE. A T. & CHIAPPETTA. L (1989) Science Instruction in the Middle and Secondary Schools Ed. Merril Publishing Company Ohio-43216.
- ÇORLU. M.A.. "Fizik Öğretimi"(1991) A.Ü. Yay No 436 ve Açık öğretim Fak Yay.No:196.
- ÇEPNİ S. & AKDENİZ. A.R (1996) "Fizik Öğretmenlerinin yetiştirilmesinde Yeni bir Yaklaşım" **Hacettepe** Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi no: 12 s:223.
- ERDEM. E & MORGİL. F.İ "Türkiye'de Yabancı Dilde öğretimde Fen öğretimi ve Sorunları" **Hacettepe** Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (1992) no:7 s:251-260.
- FAQSFTT- "Framework for the Assesment of Quality and Standarts in Initial Teacher Training" Ofsted- Office for Standarts in Education-July 1998 UK.
- GÜRDAL. A öğretmen yetiştiren Kurumlarda Fizik Laboratuvar Etkinliği" (1993) M.Ü.A.E.F.E.B. Dergisi (1993) no:5 s:53-58.
- GÜRSAKAL. N. (1998) Bilgisayar uygulamalı İstatistik-1, II-Marmara Kitabevi Yay. Bursa-.
- HESAPÇIOGLU. M. (1988) "öğretim İlke ve Yöntemleri" Beta Basım,Yay. A.Ş.1988-Istanbul
- MORGÜL I F. (1996) "ÖSS ve ÖYS Fizik Sorularının Dağılımı ve ...". (1996) Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 12 s:217-219.
- NSES 1994 "National Science Education Standarts"Nalioanal Academy Press-Draft for response and Comment.
- NSQTS 1998 "National Standarts for Qualified Teacher Status" Publication of the Teacher Training Agency. London.UK-,
- SPSS-Introduction to SPSS for Windows (1993) SPSS Inc. U.K.

- WOLFW.P. 1994 "İs Physics Education adapting to a changing World?" Physics Today- Oct.pp:48-55.
- YILMAZ. A & MORGİL, F.İ. (1992) "Türkiye'de Fen Öğretiminin genel bir değerlendirmesi..." H.Ü.E.F. Dergisi no:7 s: 269-278.
- YOK-99-A 1999 "Türkiye'de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon" YÖK-Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi H.Ö.Ö.Eg. Ankara-
- VÖK-99-B (1999) "Fizik Öğretimi" YÖK-Dünya Bankası Projesi Komisyon.
- YOK-99-C (1999) "Fen öğretimi" YÖK-Dünya Bankası Projesi Komisyon.